Skåne Marknaden

Skånemarknadens Glansdagar: Medeltidens Handelscentrum

Marknadens Ursprung och Kunglig Kontroll

Skånemarknaden, med sina rötter i 1200-talet, var en ekonomisk kraftpunkt för Danmark. Belägen på Falsterbo och Skanör, ägde marknaden rum på mark som tillhörde den danska kronan, ett system känt som kungalev. Kungamaktens närvaro garanterade en ordnad och laglydig handelsplats där avgifter och skatter flöt direkt till kungens kassakista.

Den Internationella Handelsplatsen

Under höstmånaderna svämmade Skånemarknaden över av aktivitet. Köpmän från norra Tyskland, Holland och England, klädda i tidsenliga dräkter av bruna och gråa nyanser, växlade sina mynt och handlade med sill. Marknaden var en del av ett större handelsnätverk som sträckte sig från Novgorod till London, vilket drog till sig internationell uppmärksamhet.

Hansaförbundets Roll och Sillens Betydelse

Hansaförbundet, som uppstod under 1200-talet, spelade en avgörande roll för Skånemarknadens framgång. Dessa handelsbyar, med Lübeck i spetsen, organiserade köpmännen i skånefarargillen, vilka hade stort inflytande i sina hemstäder. Sillen, som var en viktig del av den katolska fastan, bidrog till marknadens rykte som den främsta i Nordeuropa.

Skåne Marknaden

Skånemarknaden var Danmarks primära intäktskälla, sittandes på Falsterbo och Skanör. Marknaderna hade sin början på 1200-talet, men i och med arkeologiska undersökningar på platsen kan man se spår av ännu äldre aktivitet på Skanör-Falsterbo. Skånemarknaden låg på mark som ägdes av den danska kronan, detta kallas kungalev. Kungamaktens kontroll över marknaden skapade en trygghet och fredlig/laglydig marknad där avgifter gick till kungamakten. För att handla på marknaden var man tvungen att växla mynt till danska/skånska, detta mot en avgift som gick till kungen. Under höstmånaderna var det fullt med folk på Skånemarknaden, det var mestadels danska fiskare och köpmän men också kronans män för säkerheten för att se att allt gick rätt till. Det befann sig människor som rensade sillen, några som utförde hantverk och några som sålde öl. Köpmännen kom främst ifrån norra Tyskland, Holland och England.

Skåne Marknaden

Skåne Marknaden

Den sill som befann sig i Skåne sades vara den bästa sillen i hela Europa. Europa var under denna tid till största del katolsk och sill var en fastemat som var tillåten när exempelvis kött ej var tillåtet. Marknaden var i stort sett verksam från S:t Jakobs dag (25 juli) varje år fram till S:t Mortens dag (11 november).
Under denna tid var det en stor mängd sill som befann sig i Öresundsvatten. Det var framför allt danska bönder och borgare som fiskade upp sillen, när de fiskat upp sillen begav de sig till Skånemarknaden för att sälja den.
Skånemarknaden låg mitt i ett handels nät som gick mellan Novgorod och London. Detta skapade internationell uppmärksamhet för just Skånemarknaden.

Skånemarknaden var den viktigaste handelsplatsen i Nordeuropa under medeltiden. Anledningen till att Skånemarknaden blev en stor marknad var bland annat förhållandet till den tyska Hansan. Hansaförbundet uppstod under 1200-talet främst för att bidra till köpmännens intresse och rättigheter utrikes men också för att göra sjövägen säkrare. Hansan bestod främst av handelsbyar runt östersjöregionen men sträckte sig även nedåt mot Spanien och Portugal.

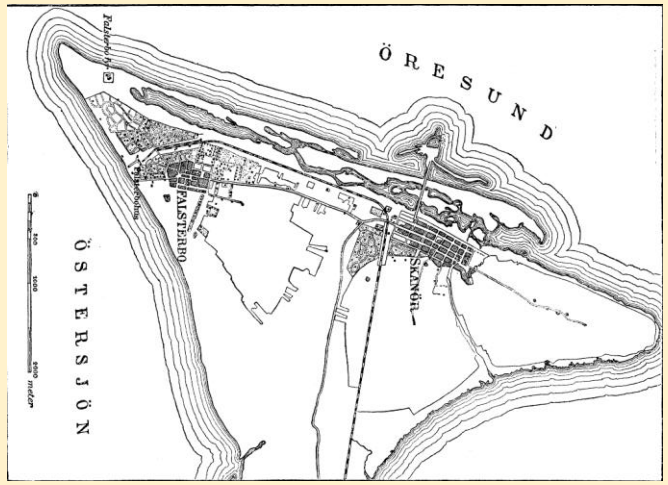

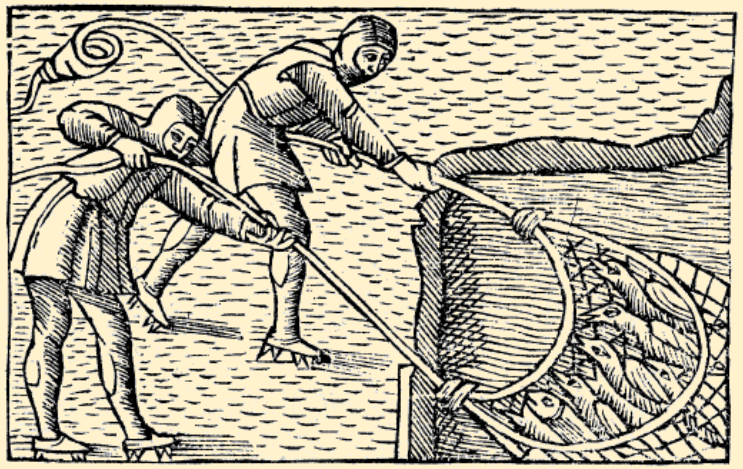

Skåne Marknaden

De goda fångstställena för sill, en omtyckt föda under de på medeltiden ofta förekommande fastedagarna, norr om Falsterbonäset (enligt Adam av Bremen låg sillen vid den skånska kusten så tät, att fisken lät sig ösas ur havet med bara händer) utgjorde från och med början av 1100-talet grunden för den största nordeuropeiska marknadsplatsen under medeltiden och det fantastiska uppsvinget och rikedomen för de vendiska hansastäderna, särskilt Lüneburg och Lübeck men även Wismar, Rostock, Stralsund och Danzig.

Hansans vanliga Resvägar Mellan Städer Man Handlade med

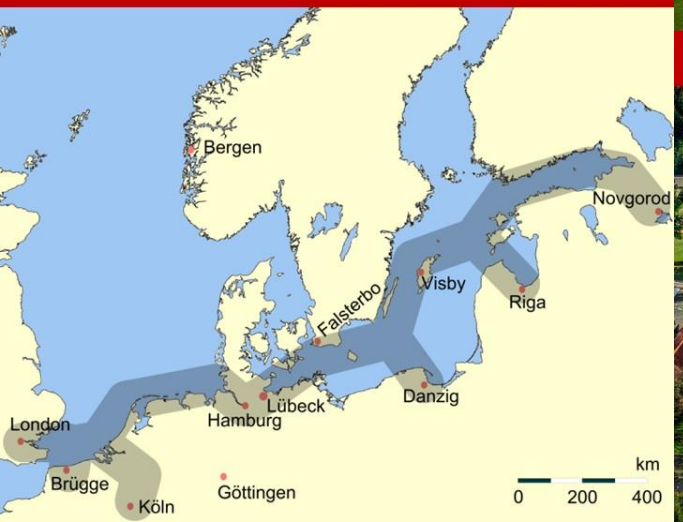

Lübeck

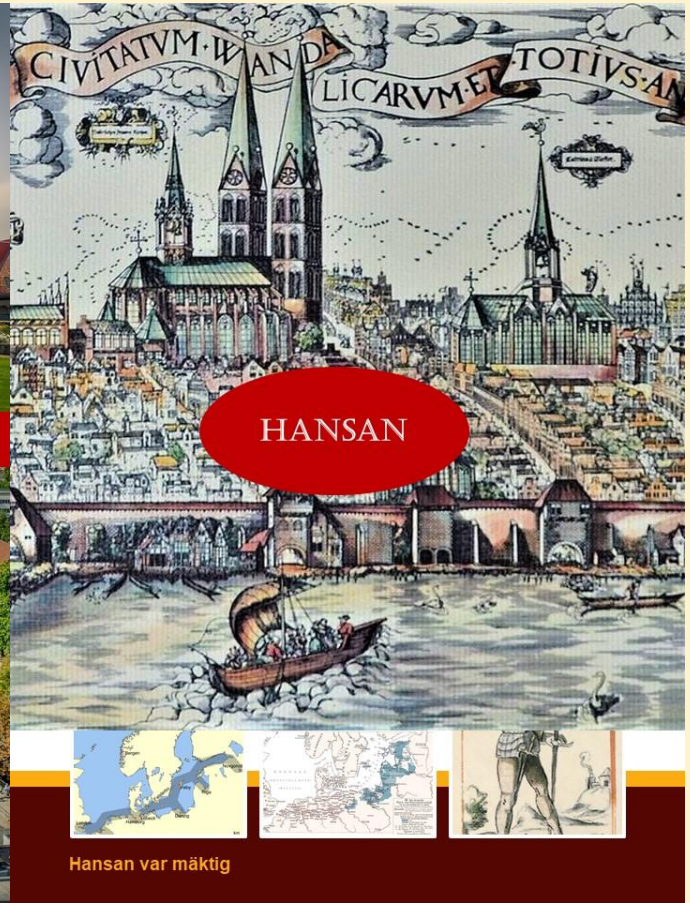

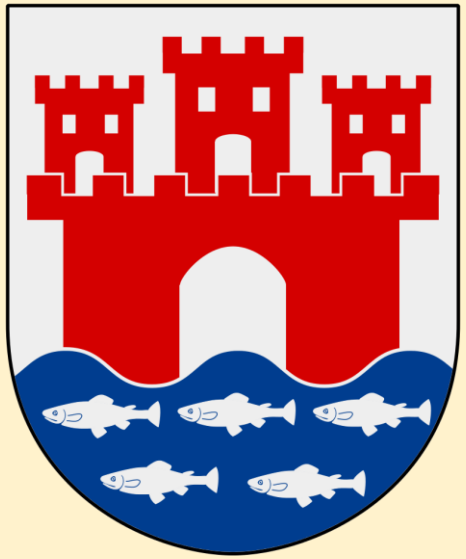

Skåne Marknaden

Hansaköpmännen organiserades av sina hemstäder i särskilda köpmannakorporationer, skånefarargillen, vilka, på grund av den stora ekonomiska betydelse de hade för sina städer, kunde utöva avsevärt inflytande i stadens råd. Kvalitetskontrollen på sillmarknaden var hård – ifall sillen packades fel, blev straffet döden. Det var nödvändigt, då man inte kunde hålla ett högt pris, om varan icke var av högsta kvalitet. Nere på kontinenten bestämde man, att en fiskhandlare som saluförde sill som inte var skånsk måste sätta upp en röd flagg på sin bod.

Stadsporten Holstentor uppfördes 1478 och var en av fyra portar som i fordom ledde in till Lübeck.

Koggar

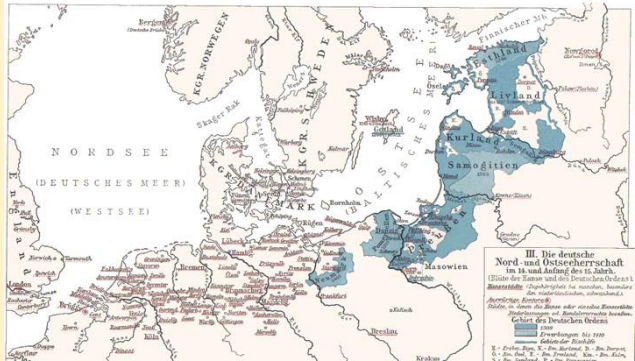

Kvalitetskontroll och Skånsk Sills Renommé

Kvaliteten på sillen från Skåne var av yttersta vikt, och stränga kontroller säkerställde att endast den bästa varan såldes. En fiskhandlare som inte följde dessa regler riskerade hårda straff, vilket underströk vikten av Skånemarknadens status som en handelsplats av högsta klass.

Kvalitetskontrollen **på sillmarknaden var hård – ifall sillen packades fel, blev** ***straffet döden*****. Det var nödvändigt, då man inte kunde hålla ett högt pris, om varan icke var av högsta kvalitet.**

Falsterbo kyrka

DEN ÄLDSTA DELEN AV KYRKAN ÄR FRÅN DEN ANDRA HALVAN AV 1300-TALET

Skanörs Historia

1000-TALET – DEN ÄLDSTA BEBYGGELSEN I SKANÖR DATERAS FRÅN 1000-TALET.

Bildspel Anders Dernback, text Wikipedia, egna bilder och från Wikipedia

Skanörs Historia

Skanörs Historia

1000-talet – Den äldsta bebyggelsen i Skanör dateras från 1000-talet.

1134 – Slaget vid Foteviken. Skåningarnas kungakandidat Erik Emune besegrade sin motståndare kung Niels.

1170 - Lämningar av ett kapell från omkring 1170 har hittats vid nuvarande Skanörs kyrkjogård.

1200-talet –Falsterbos äldsta bebyggelse dateras tidigast till början av detta århundrade.

1220-talet - Skanörs borg byggdes norr om det lilla kritstenskapellet vilket anlades på 1170-talet. Kapellet ersattes av en större tegelkyrka.

1222 – Hansastaden Lübeck fick tillstånd av kung Valdemar II Sejr att bygga en stockvedsfyr på Kolabacken i Falsterbo, vilken idag är Nordens äldsta kända fyrplats.

Skanörs Historia

1284 - Skanörs borg intogs av den norske jarlen och sjörövaren Alf Erlingsson, vilken hängdes i Helsingborg 1290. Hans död har gett upphov till legenden om Herr Alf eller Ralf på borgen. Herr Alf var, enligt sägnen, en sträng och fruktad fogde på Skanörs borg och sa sig äga en trollväska ur vilken han kunde trolla fram hela arméer. Vid ett tillfälle äntrade han Skanörs kyrka genom den idag igenmurade porten i norr, utan sin trollväska, varpå han klämdes ihjäl av Skanörs invånare. Sedan dess lär den fruktade Alf spöka i sin gamla hemstad.

1290 – Skånemarkandens ökade betydelse lockade nästan alla tyska handelsstäder samt Wales, Skottland, England och Normandie att delta. Det tyska handelsförbundet Hansan försökte få bort de handelsmän som inte var tyska från området och dominerade snart Skånemarknaden.

1311 - De vendiska hansastäderna Rostock, Wismar och Greifswald intog borgen Falsterbohus under sitt krig mot kung Erik Menved. När kriget var över var borgen mycket sliten och skadad och Erik Menved lät bygga en ny, större och moderna borg, vilken stod klar 1318. Borgen bestod då av ett kraftigt kärntorn som också verkade som bostadstorn samt en rektangulär salsbyggnad. Runt borgen byggdes en ringmur, dubbla vallgravar med vindbrygga och en kraftig vall placerad mellan de två vallgravarna.

Skanörs Historia

1318 – Drotsen Mats Kettilmundsson skickade sina svenska trupper att inta Falsterbohus, samtidigt som lundabiskopen Esger Juels trupper anföll både Skanör och Falsterbo. Skanör kunde köpa sig fritt, medan Falsterbo och Falsterbohus blev biskopens egendom. Esger Juel tvingades senare att gå i landsflykt då han kommit på kant med sina allierade och återvände inte förrän efter 1319, då den danske kungen Erik Menved avlidit.

1400-talets början - Falsterbos politiska och ekonomiska betydelse växte, då Falsterbo ersatte Skanör som Skånemarknadens centrum. Kungens fogde, som tidigare bott i Skanörs borg, flyttade istället till Falsterbohus där också unionsdrottningen Margareta I bodde vid ett flertal tillfällen.

1463 – I augusti hamnade 20 000 danskar och tyskar i bråk efter att danska fiskare kastat nio tyskar i vattnet samt snuvat dem på deras kläder. Fogdarna och deras knektar lyckades så småningom få ordning på kaoset.
1540-1547 - Eske Bille lät uppföra borgen som idag kallas ”Månstorps gavlar”, då just gavlarna är det enda som finns kvar av denna byggnad.
1670-talet – Den tidigare danska borgen lämnades över till den svenska staten efter det svensk-danska kriget. Efter detta lämnades borgen att förfalla.

Skanörs Historia

Skanörs station idag på Bäckatorget i Skanör, numera restaurang.

Skanörs Historia

1749 – Carl von Linné besökte Skanör-Falsterbo och hann notera och kommentera att staden inte hade stenbelagda gator.

1754 – Borgmästare Leonard de la Rose slog samman Skanör och Falsterbo.
1777 - Leonard de la Rose stensatte gator och torg och uppförde Skanörs rådhus.

1796 – Fyren på Näset började användas. Sitt nuvarande utseende fick Falsterbo fyr på 1800-talet, då den byggdes om.
1896 – En stor brand drabbade Falsterbo. I Skanör brann det 1874 och även 1885 då 10 hus och gårdar förstördes. 1911 ägde ännu en brand rum.

1904 – Järnvägen och Jernvägshotellet (nuvarande Falsterbohus) byggdes.
1931 – Ett gravfält, med vad man tror har varit en fattig fiskarbefolkning bosatt på Näset under järnåldern, påträffades på Hammarnäs.

1974 – Nuvarande Vellinge kommun bildades.

Skanörs Historia

Falsterbo fyr är en fyr på Falsterbohalvöns södra udde.

År 1635 den 15 okt gavs order om att bygga den äldsta kända fyren, en s.k. vippfyr[3], på backen. Om denna haft en föregångare omnämns alltså inte. 1600-talets vippfyr bestod av ett åtta meter högt trästativ med en lång hävarm i vars ena ände en järnkorg för bränslet var fastgjord. En uppgift från 1700-talet berättar att fyren i blåsväder drog fem liter stenkol som måste påfyllas sex gånger i timmen. Under eldningssäsongen, som varade från augusti till maj brändes totalt ca 600 tunnor stenkol.

Skanörs Historia

Skanör med Falsterbo är en tätort och kommundel i Vellinge kommun i Skåne län. Den utgörs av de under 1900-talet sammanvuxna, och sedan 1754 gemensamt styrda, medeltida småstäderna Falsterbo och Skanör, som dock fortsatt utgör två olika postorter, och utgjorde två separata församlingar till 2002. Gränsen mellan Skanör och Falsterbo består traditionellt av en fornminnesmärkt tångvall som löper mellan naturområdena Flommen och Skanörs ljung. Skanör uppstod under slutet av 1100-talet och Falsterbo tillkom troligtvis strax därefter. S:ta Gertruds kyrka i Falsterbo härrör från 1200-talet. De båda orterna, som då tillhörde Danmark, blev under medeltiden rika och ansedda genom att området under varje sensommar och höst var ett betydande centrum för handel och sillfiske. Den danske kungen uppförde omkring år 1220 borgen i Skanör. På stranden mellan städerna pågick kommersen på den så kallade Skånemarknaden. Olika städer från norra Europa hade sina fasta marknadsområden, så kallade "fit" eller "fed", en bit upp från stranden. Snart uppfördes också en borg i Falsterbo. 1311 intogs denna av de vendiska hansestäderna Rostock, Wismar och Greifswald under kriget mellan dessa och den danske kungen Erik Menved. Efter krigets slut började kungen bygga ett nytt och större slott, Falsterbohus, som stod färdigt omkring 1318. Den gamla borgen i Skanör miste härigenom sin betydelse. Olof av Danmark och Norge, son till drottning Margareta, dog på Falsterbohus år 1387.

Skanörs Historia

Tätorten Skanör med Falsterbos avgränsning 1990.

Skanörs Historia

Sedan silltillgången minskat i området i slutet av medeltiden minskade Skanörs och Falsterbos betydelse. Skånemarknaden upphörde, varefter städerna förföll. Därefter förblev de obetydliga småstäder. Under en period efter andra världskriget var Skanör med Falsterbo Sveriges minsta stad. Först under slutet av 1960-talet började tätorten växa betydligt, i och med att den utvecklades till att bli en utpräglad pendlingsort (främst till Malmö). Från 1100-talet till 1500-talet hölls Skånemarknaden på Falsterbohalvön på strandremsan mellan Skanör och Falsterbo. Det var en av Nordeuropas viktigaste varumarknader, uppbyggd kring sillfisket kring Falsterbonäset. I Höll (fiskeläge öster om Skanör) och Höllviken – viken mellan Skanör och fastlandet – kunde sillen stå så tätt att man kunde håva upp den med enkla redskap i båtarna. Vissa år producerades upp till 300 000 tunnor sill, som saltades med salt från Nordtyskland som Hansans handelsmän tillhandahöll, och såldes vidare i hela Europa. Det var den katolska kyrkans fastehögtider, där kött var förbjudet men fisk var tillåtet, som skapade en stor efterfrågan på sillen. Skånemarknaden var tidvis den danska kungamaktens största inkomstkälla. De bägge städerna förenades 1754 till en politisk enhet under gemensam borgmästare, Skanör med Falsterbo stad. Skanör med Falsterbo stad ombildades vid kommunreformen 1862 till en stadskommun. 1974 upphörde staden att existera som egen kommun, då den införlivades med Vellinge kommun.

Skanörs Historia

Skanörs Historia

Skanörs Historia

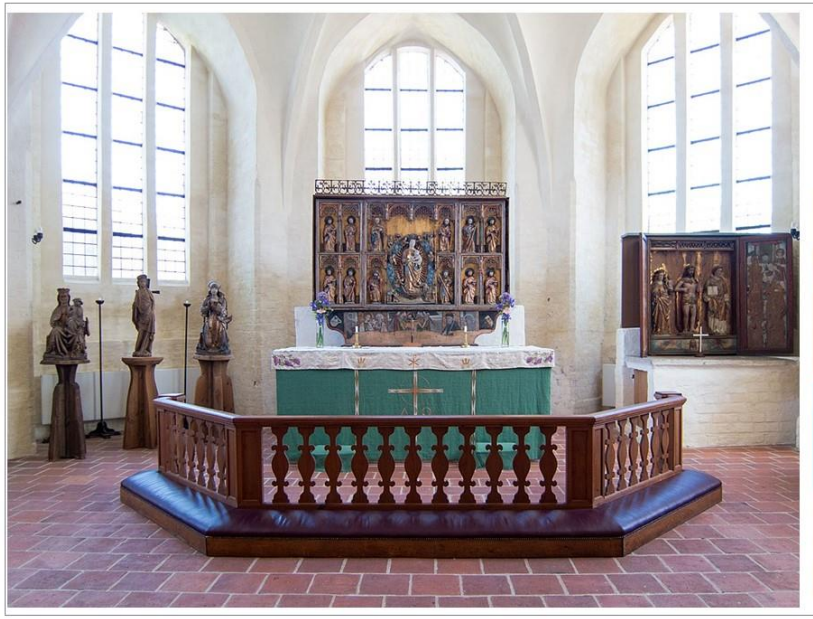

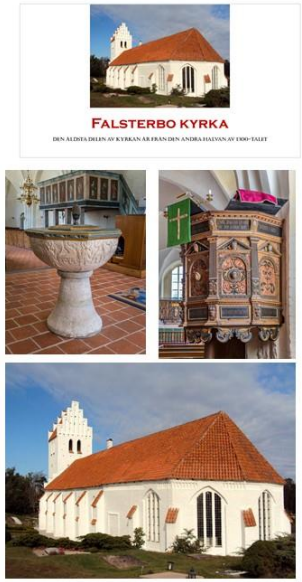

Falsterbo kyrka

DEN ÄLDSTA DELEN AV KYRKAN ÄR FRÅN DEN ANDRA HALVAN AV 1300-TALET

Falsterbo kyrka är en kyrkobyggnad i Falsterbo. Den tillhör Skanör-Falsterbo församling, tidigare Falsterbo församling, i Lunds stift. Kyrkan kallas ibland Sankta Gertruds kyrka, då den är vigd åt Sankta Gertrud. Den äldsta delen av kyrkan är från den andra halvan av 1300-talet, och byggandet av den relativt stora kyrkan måste ses i samband med den ekonomiskt mycket viktig medeltida sill-handel och Scania-marknaden, där Falsterbo spelat en central roll. Den tidigaste kyrkan var en enkel, odekorerad tegelbyggnad. Långhuset är den äldsta delen av kyrkan. Det nuvarande koret tillsattes under 15-talet och vid ungefär samma tid tillkom de för närvarande synliga valven. Tornet, med sina kråk-trappgavlar typiska för medeltida danska kyrkor (Skåne blev svenskt 1658), är troligen också från 1400-talet. Ett antal fresker som har upptäckts från 1953 och framåt har troligen också målas över under återuppbyggnaden av kyrkan under denna tid. I kyrkan finns några anmärkningsvärda inredningsdetaljer. Huvudaltaret är från andra halvan av 1500-talet och förmodligen gjord av Hermen Rode eller i hans ateljé. Ett mindre sidoaltare är från samma tid och på samma sätt från norra Tyskland. Det finns också en skulptur föreställande Saint Christopher, gjord omkring 1390, som tillskrivs Master Bertram. Två fristående medeltida madonnor, en sägs av franskt ursprung, kan också nämnas, liksom en skulptur föreställande en knästående prinsessa - den enda kvarleva av en grupp föreställande Sankt Göran och draken, förmodligen av huvudristaren Henning Roleve, en annan nordtysk sengotisk skulptör. Den skulpterade dopfunten har anor från 1300-talet. Den äldsta delen är kyrkans långhus i tegel från 1300-talet. På 1400-talet slogs valv, trappgavelstornet byggdes, och kyrkan förlängdes österut genom att det tresidiga koret byggdes.

Förr har ett vapenhus och en sakristia funnits till kyrkan, men dessa revs under 1800-talet. Fragment av kalkmålningar, som till stor del förstördes när valven slogs, har framtagits.
Kyrkan inhägnas av kallmur, häckar och nätstängsel, samt av att Falsterbo stadspark omger kyrkan för att hindra att den begravs i sand (kyrkan ligger i en fördjupning i sanddynerna, bara 100 meter från Falsterbobuktens strand). kyrkan finns många träskulpturer från medeltiden. Många av dessa tros ha utförts i nordtyska verkstäder. Bland dessa finns altarskåpet på högaltaret som gjordes kring år 1500. I detta altarskåp är en apokalyptisk madonna i centrum, omgiven av de tolv apostlarna på sidorna. Under madonnabilden och apostlarna finns flera andra bilder, såsom Anna själv tredje och Antonius, bekännaren. En annan träskulptur är ett altarskåp för Sankt Kristoffer från ungefär 1400 med en skulptur i centrum samt hans fängslande och martyrium på dörrarna. Denna har tillskrivits Mäster Bertram, verksam i Minden. I gamla skrifter finns det dokumenterat att en Sankt Göransgrupp levererades till kyrkan 1522 av Henning Roleve i Rostock. Idag finns en skulptur av en prinsessa i kyrkan som troligen kommer från denna, i övrigt är altarskåpet försvunnet.
Orgel 1769 byggde orgelbyggaren Andreas Malmlöf, Malmö en mekanisk orgel med 5 stämmor i koret. Orgeln är idag kvar och renoverades 1954 av Einar Berg i Stockholm.
Predikstolen dateras till slutet av 1500-talet.

Skåne Marknaden

De goda fångstställena för sill, en omtyckt föda under de på medeltiden ofta förekommande fastedagarna, norr om Falsterbonäset (enligt Adam av Bremen låg sillen vid den skånska kusten så tät, att fisken lät sig ösas ur havet med bara händer) utgjorde från och med början av 1100-talet grunden för den största nordeuropeiska marknadsplatsen under medeltiden och det fantastiska uppsvinget och rikedomen för de vendiska hansastäderna, särskilt Lüneburg och Lübeck men även Wismar, Rostock, Stralsund och Danzig.

Hansaköpmännen organiserades av sina hemstäder i särskilda köpmannakorporationer, skånefarargillen, vilka, på grund av den stora ekonomiska betydelse de hade för sina städer, kunde utöva avsevärt inflytande i stadens råd. Kvalitetskontrollen på sillmarknaden var hård – ifall sillen packades fel, blev straffet döden. Det var nödvändigt, då man inte kunde hålla ett högt pris, om varan icke var av högsta kvalitet. Nere på kontinenten bestämde man, att en fiskhandlare som saluförde sill som inte var skånsk måste sätta upp en röd flagg på sin bod.

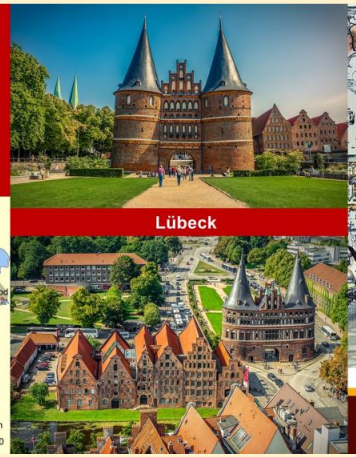

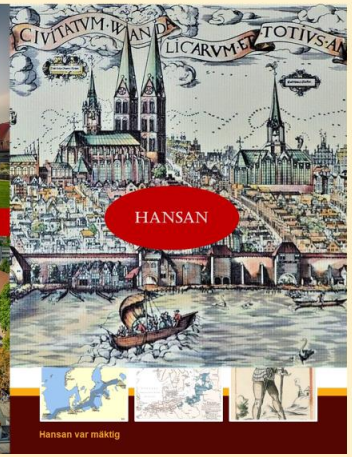

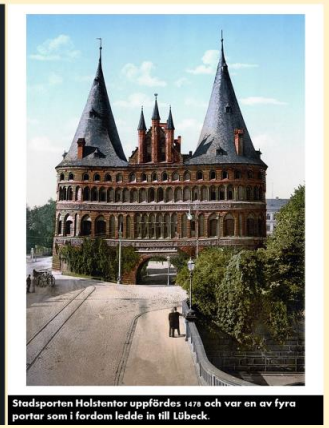

Skåne Marknaden

Falsterbo kyrka

Den äldsta delen av kyrkan är från den andra halvan av 1300-talet

Skanörs Historia

1000-talet – den äldsta bebyggelsen i Skanör dateras från 1000-talet.

Bildspel Anders Dernback, text Wikipedia, egna bilder och från Wikipedia

Skåne Marknaden

Falsterbo kyrka

Den äldsta delen av kyrkan är från den andra halvan av 1300-talet

Skåne Marknaden

Skanörs Historia

Skanörs Historia

Skanörs Historia

Skåne Marknaden

Skanörs Historia

Tätorten Skanör med Falsterbos avgränsning 1990.